

ԿՐԹՆԱԿԱՆ

ԲԱԺԱԿԱՐԲՈՒ ԱՌԱՔԵԱԼՆԵՐԸ

«Աստ զի նսցին սոքա երկու որդիքս իմ, մի ընդ աշմե քուսմե եւ մի ընդ անեկե, յարխալութեան քում» (Մատթ. Ի. 21):

Մեր Տիրոջ Ս. Ծննդեան տօնը կը կանխեն Աւագ Տօները, թուով 7 սուրբեր 4 խումբերու բաժնուած: Աւագ Տօներու, չորրորդ և վերջին սուրբերը կը կազմեն, Զեքեդեան Յակորոս և Յովհաննէս Առաքեալները, Փրկչին ազգականները կամ մօրաքրոջորդիները: Յակորոս Գալիլիացի ձկնորս մըն էր, ըստ ոմանց Բեթսայիդա քաղաքէն, բայց Կափառնայում քաղաքին մէջ կը բնակէր: Հօրը անունն էր Զեքեդէս, ան ալ ձկնորս մը, իսկ մօրը անունը Սողոմէ: Ոմանք Յովհաննէս Աւետարանին յիշատակութենէն կը կարծեն, թէ Սողոմէն Յիսուսի մօրաքոյրն էր (Յովհ. ԺԹ. 25), իսկ ուրիշ մեկնաբաններ Սողոմէն, իբրեւ Տիրամօր մօրաքրոջ աղջիկը կ'ընդունին: Յակորոսէն միշտ անբաժան կը յիշուի իր եղբայրը Յովհաննէս: Յովհաննէսին՝ շաբունակ Յակորոսէն յետոյ յիշատակութենէն կարելի է մականբերել թէ՛ ան տարիքով փոքր էր անկէ: Զեքեդէս և իր երկու որդիները Գալիլիոյ ծովակին մէջ ձկնորսութեամբ կը պարապէին: Անոնք հարուստ և զիրքի տէր էին, ինչպէս կարելի է հետեցնել, իրենց վարձկան գործաւոր ունենալէն (Մարկ. Ա. 20): Հետաքրքրական է դիտել թէ, Յովհաննէս Կալիսափ քահանայապետին հետ նախապէս ծանօթութիւն ունեցած էր (Յովհ. ԺԸ. 15-16): Բաց աստի, յիշուած է նաև թէ Զեքեդեան եղբայրները և Սիմոն-Պետրոս իրարու որսակից էին Գալիլիոյ ծովուն մէջ: Օր մը, այս երկու եղբայրները երբ իրենց հօրը հետ ուռականը կը պատրաստէին Տիրեքական ծովուն վրայ, նաւակի մը մէջ, Յիսուս անկէ կ'անցնէր, ըստ իրենց ճեկայք զկնի իմ և արարից զձեզ լինել որսորդս մարդկան» (Մարկ. Ա. 17), անոնք ձգեցին իրենց նաւն ու հայրը և ձկնորսի ուռական-

ները, գացին Յիսուսի ետէն, իսպառանկէ չբաժնուելու համար: Յակորոս և Յովհաննէս եղբայրները նախամեծար զիրք ունէին երկոտասան Առաքեալներուն կարգին և կը գտնուէին առաջին քառեակին մէջ, որ երկու զոյգ եղբայրներէ կը բաղկանային, Պետրոս և Անդրէաս, Յակորոս և Յովհաննէս:

Անոնք նախասահմանուած էին Փրկչին երկու բաժակարբու Առաքեալներն ըլլալու, իրենց յօժարակամութեամբ և փափաքով: Մեր Տիրոջ կողմէն «Բաներեզէս», «Որդիք Որոտման» կոչուեցան, նկարագրի և գործունէութեան ուժգնութիւն մը ցոյց տուած ըլլալուն համար, իրենք էին խնդրողը, որ Տէրը Սամարացոց զիւղի մը վրայ կրակ իջեցնելով պատժէր զանոնք, որոնք իրենց հանգէպ թշնամական և անհիւրընկալ ընդունելութիւն մը ցոյց տուած էին, որ կը յայտնէ թէ՛ երկու եղբայրները որքան նախանձախնդիր էին իրենց Վարդապետին պատուոյն և փառքին (Դուկ. Թ. 51-56): Ապա ուրիշ առթիւ իրենց մօր Սողոմէին միջնորդութեամբ կը խնդրէին Յիսուսէն որ իր աջ և ձախ կողմերը բազմեցնէր զիրենք իր փառքին մէջ և իրենք յանդուգն ուժգնութեամբ և յօժարակամ սրտով կը յայտնէին, թէ պատրաստակամ էին խմելու բաժակը (Մարկ. Ժ. 35-45): Անոնք, ինչպէս նաև Պետրոս Առաքեալը, մեր Տիրոջ Յիսուսի մտերիմ, խորհրդակից երեք սիրելազոյն Առաքեալներն էին և Անոր հետ միասին ներկայ գտնուեցան Յայրօսի աղջկան յարութեան, Թաքոր լեռան վրայ կատարուած Պայծառակերպութեան և Գեթսեմանի մէջ տեղի ունեցած տագնապին (Մարկ. Դ. 35-43. Մատթ. Ժ. 1-3. Մարկ. Թ. 1-12. Դուկ. Թ. 28-36. Մարկ. ԺԴ. 32-34): Հին աւանդութեան մը համաձայն, Յակորոս Զեքեթեան Մեծն (Le Majeur) Յակորոս կոչուած է, զանազանուելու համար Փոքր Յակորոսէն, մակդիր մը սակայն որ Աւետարաններուն մէջ չէ յիշուած:

Յիսուսի Համբարձումէն և Հոգեգալուստէն վերջը, տասնով տարիներ անցած էին արդէն, քրիստոնէական եկեղեցին իր հաւածանքի օրերուն մէջ կ'ապրէր:

Հերովդէս Ագրիպպոս Ա. Մեծն Հերովդէս Ա. ի թոռը, որ Հոովմի Կողովա կայսեր կողմէն, իբրեւ թագաւոր բովանդակ

Պաղեստինի 42 թուականին Երուսաղէմ եկաւ, Հրեաները զայն մեծ ընդունելութեամբ մեծարեցին քանի որ իրենց հետ կ'ուզէր հաշտ կերպով ապրիլ: Հերովդէս Ագրիպպաս, արդէն Հրեաներու համակրութիւնը շահած էր, կը պատուէր անոնց հոգեւոր պաշտամունքները, յաճախ անոնց Տաճարը այցելութեան կ'երթար: Հրեաներուն աւելի հաճելի ըլլալու համար, սկսաւ քրիստոնեաները չարչարել ու նեղել: Յակորոս Առաքեալը բանտարկեց և սրով սպաննել տուաւ զայն 44 թուականին. «Եւ սպան զՅակորոս, զհեղաշար Յովհաննու, սրով» (Գործք. ԺԲ. 2): Ագրիպպաս տեսնելով որ, այս բանը հաճելի էր Հրեաներուն, Պետրոս Առաքեալն ալ ձերբակալելով բանտարկեց:

Քրիստոնեաները Յակորոսի արինամած գլուխը Յակորոս Տեառնեղբայր Առաքեալին տունը բերին: Տիրամայրը, որ զեռկենդանի էր, սուրբին արինամածաթաղ գլուխը իր ձեռքովը Յակորոս Տեառնեղբայր Առաքեալին տանը մէջ ամփոփեց, ճառքնախօսներուն համաձայն, կը պատմուի թէ, Տիրոջ հրեշտակը, առաքեալին գլուխը բերաւ Յակորոս Տեառնեղբայր Առաքեալին տունը, ու զայն Աստուածամօր Կոյսին առջև դրաւ, որ յետոյ Ս. Կոյսը իր ձեռքովը ամփոփեց այդ տանը մէջ:

Յակորոս Առաքեալ, Սիոնի Հայոց հոյակապ և ազգապարծան վանքին պաշտպան և հովանաւոր սուրբերէն մին է: Սըրբոց Յակորեանց Մայր Տաճարը, որ Յակորոս Զերեդեան և Յակորոս Տեառնեղբայր Առաքեալներուն անուններուն նուիրուած և կառուցուած է, իր հիւսիսային մասին մէջ գեղեցիկ մատուռ մը կը պարունակէ որ ծանօթ է Ս. Գլխաղիւր (Գլխու Գերեզման) անունով: Հոս թաղուած է նախաժողով և Բաժակարբու Առաքեալին պատուական գլուխը: Հստ վաղեմի աւանդութեան, Երուսաղէմի մէջ կառուցուած քրիստոնէական առաջին սրբավայրերէն մին եղած է այս մատուռը և Սըրբոց Յակորեանց Մայր Տաճարին հնագոյն մասերէն մին է:

Յակորոս և Յովհաննէս Առաքեալները, մեր Տիրոջը մատրմութենէն օգտուելով, ուղեցին որ Տէրը, իրենց իշխանութիւն տայ նստելու իր աջ և ձախ կողմերը իր Թագաւորութեանը մէջ: Այս երկու առաքելոց

կեանքին մէջ, երեք կարեւոր հանգրուաններ կը տեսնենք: Առաջին, իրենց փառքի հասնելու բուն փառքը, Երկրորդ, իրենց տգիտութեան չափակշիւ փառքի հասնելու համար: Երրորդ, իրենց հաւատարմութիւնը և խոստումը անվարան խմելու համար բաժակը որ դառն պիտի ըլլար իրենց համար զէպի մահ առաջնորդելով զիրենք: Մարդիկ ընդհանրապէս չեն գիտեր թէ՛ ինչ կ'ուզեն: Այո՛, շատ որոշ է, որ իրենք կ'ուզէին Յիսուս - Քրիստոսի հետ ըլլալ, իր փառքին և իր Թագաւորութեան մէջ, իրենց այս փառքը մարդկային էր և եպերելի ոչ մէկ բան կար իրենց արարքին մէջ, մեծ ըլլալ, մեծութեան ցանկալ, փառքին հասնիլ, այս բոլորը անմեղ փառքներ են: Երբեք կը թուի թէ Յիսուս Քրիստոս իրեն ուղղուած հարցումներուն ուղղակի պատասխան չի տար. օրինակի համար, երբ առաքեալները կը վիճին իրարու հետ՝ գիտնալու համար թէ ո՞վ է իրենցմէ ամենէն մեծը, մեր Տէրը մանուկ մը ցոյց կուտայ ու կ'ըսէ անոնց. «Ամէն ասեմ ձեզ, եթէ ոչ դարձիք և եղիշիք իրրեզմանկտի, ոչ մտանիցէք յարքայութիւն երկնից» (Մատթ. ԺԸ. 3-4): Մեր Տէրը փառք և իշխանութիւն պահանջող առաքեալներուն ըսաւ. «Ոչ գիտէք ինչ խնդրէք, կարէ՞ք ըմպել զբաժակն զոր ես ըմպելոց եմ, կամ զմկրտութիւնն զոր ես մկրտելոցն եմ»: Այս երկու առաքեալները անվարան ըսին «կարեմք» կրնանք ընել...:

Սակայն մեր Տէրը ըսաւ իրենց. Ով որ մեծ ըլլալ կ'ուզէ, պէտք է ծառայ ըլլայ, պատրաստակամ ըլլայ այլոց ծառայելու, ասոր մէջ կը կայանայ մարդոց մեծութիւնը և փառքը:

Բաժակարբու առաքեալներէն մին՝ ըստ իրենց խոստմանը, ամենէն առաջ ճաշակեց դառնութեան բաժակը, իսկ միւս եղբայրը Յովհաննէս Առաքեալ, բաժակին դառնութեան թոյնը շրթունքներուն՝ Տիրոջ փառքին ծառայեցուց իր մարդջ կեանքը:

Յիսուսի Բաժակարբու Առաքեալները ըմպեցին դառնութեան բաժակը, Անկէ, առին իրենց խաչը և հետեւեցան Անոր և ունեցան իրենց բուն տեղը Աստուծոյ Թագաւորութեանը մէջ: Երկու առաքեալներն ալ, քրիստոնէութեան մէջ փառաւոր և փառաւորեալ զէմքեր եղան:

ՊԱՐԳԵԻ ՎՐԴ. ՎՐԹԱՆԷՍԵԱՆ